

מעילה כא מעילה וקינין כב

משה שווערד

1. ספר יד בנימין

ומדכחו החוס' דאימת שלים מעל דוקא לכשיזיא צעה"צ משמע דבה שנתן לבעה"ב עדיין ליכא מעילה והיינו ז"ל משום דרשות גזבר הוא רשות הקדש וליכא מעילה עד שיזא מרשות הגזבר, ומכאן מוכיח הגרע"א ז"ל דשי' החוס' דהא דאמרי' לעיל י"ט ע"ב גבי נטל אבן או קורה צאצנים המסורות לגזבר עסקי' ולא מעל הגזבר אלא צנתנו לחבירו אבל צנעילתו לחוד לא מעל אבן זה הטעם משום שהגזבר סבור שהוא שלו ואינו מתכוין להזיאו מרשותו וכמש"כ החוס' צפ' המנחות והגמ"ס וכן צפ"ב דקדושין, אלא משום דרשותו רשות הקדש ואין כאן צנעילת הוצאה מרשות הקדש רק עד אחר שיזיאה מרשות גזבר וכמטאר בחוס' פ' השואל יעו"ט.

מיהו קשה טובא על עגס דברי החוס' דמכיון דבה שנתן השליח לבעה"ב עדיין ליכא הוצאה מרשות הקדש רק עד אחר שיזיאה הבעה"ב א"כ אמאי השליח מעל הא לא עשה מעשה ההוצאה מרשות הקדש, וכבר תמה בה צ"קן אורה", ואפש"ל דכיון דהשליח שינה ונתן לו ממקום אחר א"כ א"כ א"כ שהבעה"ב יזיאה נמצא כאילו דהבעה"ב היא שליח של השליח והשליח הוא המשלח ושפיר מעל כיון דיש שליח לד"ע צמעילה, וכ"כ צפ' "עולת שלמה".

מיהו אכתי קשה צנצא דרישא כשעשה שליחותו והביא לו מן החלון או מן הדלוסקמא דקתי צעה"צ מעל, ולדעת החוס' ז"ל נמי דרק אחר שיזיאה הבעה"ב מרשותו מעל וא"כ מאי קמ"ל פשיטא דבעה"ב מעל דהרי השליח לא עשה מעשה ההוצאה מרשות הקדש ורק נתן לבעה"ב מה שביקש לו והרי צנתינתו לבעה"ב ליכא הוצאה מרשות הקדש לדעת החוס' ומאיכתי תיחי שהשליח ימעול, וגם זה תמה צקן אורה, וי"ל דזהו גופי'

קמ"ל דצעה"ג לא היא הבעה"ב שלוחו של השליח דס"ד כיון דבלבו לא הי' על מה שהביאו הו"ל כאילו הביא השליח מדעתו ונמצא דהבעה"ב היא שלוחו של השליח וימעול השליח שהוא המשלח קמ"ל דדברים שבלב אינם דברים ושפיר מעל הבעה"ב ודו"ק.

בגמ', שילה צד חשו"ק כו' והא לאו בני שליחות מינהו, אמר ר"א עשאום כמעטן של זתיים וכו'. בפשטות נראה ככוונת הגמ' דדוקא היכי דשילת צד חשו"ק אמרי' עשאן כמעטן של זתיים, או כר' יוחנן דהו כנתנו על הקוף, אבל היכי דשילת צד בר דעת מה שחייב המשלח במעילה הוא מדיון שליחות ממש דשולחו של אדם כמותו דאף דבעלמא אין שליח לד"ע מ"מ במעילה קרא דיש שליחות וכדילפי' לעיל י"ח ע"ב חטא חטא מתרומה, וכן נקטו כמה אחרונים ז"ל, וכן פי' ב"חזון יחזקאל" לתוספתא פ"ב ועיי' בקרן אורה.

וזהו דלא כמו שראיתי בס' "קהלות יעקב" (מעילה סי' ט') בשם שעה"מ פ"ו מהל' מעילה שכ' להוכיח ממאי דמחייב במעילה ע"י שליחות חשו"ק ש"מ שהוא לא מדיון שליחות אלא מדיון גרמא שהמשלח גרם להוציא מרשות הקדש יעו"ש, ולפי האמור אין הכרח לזה שהרי דוקא בשולח צד חשו"ק אמרי' עשאן כמעטן של זתיים כו' אבל בשולח צד בר דעת הוא מדיון שליחות ממש, גם מה שהביא יסוד זה מד' השעה"מ שהוא מדיון גרמא ולא מדיון שליחות לא מנאחי ד"ו בשעה"מ שם וכבר הערנו מזה לעיל י"ח ע"ב בתוד"ה אכילתו יעו"שה"ט, והבאנו שם גם דמדברי המהר"ט ז"ל ועוד גדולי אחרונים מביאר להדיא שנקטו דשליחות דמעילה הוא מדיון שליחות ממש יעו"ש.

והשליח צריך להיות כמו המשלח ולא מהני ע"י חשו"ק, ויש עוד סוג שליח על פעולה יבישה כגון דבר שאין בהו חלות קנין רק סתם פעולה יבישה גרידא וע"י זיווי של המשלח נחשבה הפעולה על שמו והוא ג"כ מדיון שליחות רק א"כ זה לכל גברי שליחות אלא מהני גם ע"י חשו"ק, ובשליח לד"ע הוא ג"כ מענין סוג השני של שליחות הנ"ל כו', ובה כ' לבאר סוגיית הגמ' דפריך והא לאו בני שליחות ומשני ר' יוחנן עשאוהו כהוליו ע"ג הקוף כו' ה"ז איחשבד שליחותו, וההסבר הוא כדנתבאר לכיון דאין בעלם הפעולה שום חלות רק פעולה גרידא לא בעי' זה כל גברי שליחות רק כיון דעשה על פי זיווי נחשב הפעולה על שמו עכ"ד יעו"ש, הרי מבואר נמי מדבריו דגם בשולח צד חשו"ק גבי מעילה הוא מדיון שליחות ודו"ק.

והנה כבר הקשו בתוס' (ד"ה נתנו) דמכיון דכל עיקר שליחות במעילה מתרומה ילפי' א"כ נימא מה תרומה בעי' דוקא ע"י שליח בר דעת ה"ז במעילה, ומירנו כיון דשליח דמעילה צהולאה ושינוי רשות הוא דהו והכא הו שינוי רשות ע"י שליחות [שאינו] בר דעת [כמו ע"י שליחות בר דעת] לכן מסתבר לדמויי' להגך דמייתי דאין קפידא צבר דעת וכו' כן מביא צ"ח, ור"ל כיון דעיקר שליח דמעילה שהמשלח חייב הוא צהולאה ושינוי רשות (כמש"כ התוס' לעיל י"ח ב' ד"ה אכילתו), וא"כ הכא כיון דמ"מ יש כאן שינוי רשות לא איכפת לן אף אם נעשים ע"י חשו"ק, והביאור צה זה י"ל כמש"כ "הנתיבות" והגרי"ך ז"ל הנ"ל דנהי דמדיון שליחות קאחינו עלה מ"מ לא בעי' כל דיני שליחות כמו בשאר שליחות וכשר גם ע"י חשו"ק וכדנתבאר לעיל, אבל יומר נראה ככוונתם דבשולח צד חשו"ק הוא לא מדיון

שליחות כלל אלא מכיון דמ"מ נעשית שינוי רשות ע"י גרמתו שזוה להם להוציא שפיר חייב המשלח, ובה יזכר סיוס דברי התוס' שכ' "ומ"מ אינטרין למילף שליחות מתרומה דלא חימא אין שליחות לד"ע", וכוונתם דאי מהני נמי ע"י חשו"ק לחייבו במעילה א"כ הרי לא בעי' דיני שליחות כלל וא"כ למאי אינטרין למילף שליחות במעילה מתרומה כיון דלא בעי' דיני שליחות, ולו"כ שפיר דלא חימא אין שליחות לד"ע, ור"ל דס"ד דדוקא ע"י חשו"ק חייב המשלח כיון דבעלמא נמי ע"י קטן אמרי' יש שליח לד"ע וכדעת הגמ' ע"י צ"ק דב"מ הנ"ל אבל בשולח ע"י בר דעת יהי' חייב השליח כמו בעלמא דאמרי' אין שליח לד"ע, ולזה שפיר צריך למילף מתרומה דבמעילה יש שליח לד"ע והמשלח חייב, ועכ"פ מביאר זה דבשולח ע"י בר דעת אחינו מדיון שליחות ממש וכדילפי' מתרומה וכדנתבאר.

בא"ד ח"י מטבע חשיב ולא בטיל עכ"ל.
 כבר תמחו זה טובא האחרונים ז"ל
 דהא דדבר חשוב לא בטיל אינו אלא מדרכנו,
 וצ"ה"ז נשאר בל"ע, וכן האריך לתמוה זה
 במשנל"מ פ"ז מהל' מעילה הל' ו', ועי' ח"י
 מש"כ להגיה בדברי התוס', וע"ע בהגהת
 ז"ק, ובס' "עולת שלמה" כ' לישב דמיון
 דתקנו רבנן הכא דהקדש לא בטיל מהני קנין
 דרבנן לשל תורה וש"יך הפרוטה להקדש מן
 התורה ולא נהפך להיות חולין כו' יעו"ש,
 וע"ע בס' "חסדי דוד" על התוספתא פ"ג
 ש"י דהכא לענין מעילה מיון שיש כאן ענין
 ממון לכך לא ש"יך בטול ברוב וכדאמר'
 במס' ביצה ל"ח יעו"ש. (וע"ע בס' "זכורי
 אנרה" למו"ז ז"ל בהדקן למס' מעילה).

מעילה וקניין כב

דף כ"א. בגמ' ר"פ אמר כסין אלוגין רמא
 ל"י דתנן הלוקח יין מבין
 הכותים וכו'. פי' אמאי כסין קמני כסיפא
 באמר פרוטה מן כ"ס הקדש שהוא מוציא
 והולך עד שיוציא כל הכ"ס, ואילו גבי לוגין
 ס"ל לר"י ור' יוסי ור"ש דאין ברירה כך
 פירש"י, אבל התוס' פי' דלכו"ע פריך היינו
 אף לר"מ דס"ל גבי לוגין יש ברירה היינו
 דוקא כשפרש מה שעמיד להפריש אבל
 כשחמא לא וא"כ אמאי גבי כסין כשאומר
 קחם פרוטה מן כ"ס הקדש קמני שהוא מוציא
 והולך עד שיוציא כל הכ"ס.

והנה יש עוד חילוק בין חטאת בהמה לשאר
 קרבנות דבחטאת צע' נתינת הדם
 באצבעו משא"כ שאר זבחים זורק הדם מהכלי
 וכמפורש בתורה ובס"ס צכמה דוכתי, ואם
 שניה בחטאת ממתן אצבע לזריקה מהכלי
 נראה פשוט דמעכב, ואף בשאר קרבנות אם
 שניה מזריקת כלי למתן אצבע נראה נמי

לכא' דמעכב כי הוא שינוי בעצם עבודה
הכפרה.

אכן זה זמן רב ראיתי חוברת "מסורת"
(אלול תשל"ו) מביא שם חכ"א שליט"א
כי דנו בזה מרן החזו"א זצח"ס סי' י"ח ס"ק
ג' והגאון בעל חזון יחזקאל לתוספתא דזבחים
פ"ו הל"ג וימא פ"ג הל' ג', לדעת החזו"א
ז"ל בשאר קרבנות אם נתן במתן אכבע פסול,
והחזון יחזקאל מצדד דכשר וכמו שמוכח
מקושים התוס' זצח"ס דף כ"ו ע"ב ד"ה ואי,
ועי' בחזו"א מש"כ בזה.

ולבסוף מביא החכם הג"ל מהמרכזה"מ
פ"ב מפסוהמ"ק הל' ג' והל' ט'
שכ' להדיא דבשאר קרבנות אם נתן באכבע
כשר וכדעת החזון יחזקאל, ויעו"ש שהאריך
בזה, ואולם אנכי מצאתי תנא דמסייע למרן
החזו"א והוא מדברי הגאון בעל הלבוש ז"ל
בביאורו "לבוש האזרה" על התורה פ' ויקרא
יעו"ש"ט, ואכמ"ל, ועי' עוד מה שכתבנו
בזבחים שם בחוס' הג"ל.

7. ספר יד בנימין

שם במשנה, ואם שינה בזה ובה פסול לפי
המצואר בחוס' זצח"ס ר"פ חטה"ע (דף
ס"ו). הפסול הוא רק באילה אבל בעלים
נתכפרו למאי דקי"ל כשמואל זצח"ס כ"ו ע"ב
כיון שהגיע דם על המזבח נתכפרו בעלים,
ועי' שטמ"ק שם.

[והנה מביאר מד' התוס' הג"ל דאף דזריקה
שלא במקומו מועיל לכפרה מ"מ אין
מועיל לאפוקי מידי מעילה שהרי להדיא אימא
שם במשנה ע"ב וכולם אין מטמאין כו'
ומועלין בזה, וזה פליאה לכא' על מש"כ
בכתבי הגרי"ו ז"ל לזבחים להסתפק בזה
ומביא, בשם אביו הגאון ז"ל דשפיר מועיל
אף לאפוקי מידי מעילה, וזהו לכא' נגד
משנה מפורשת הג"ל וד"ו הערני חכ"א,
ול"ע].

8. ספר יד בנימין

והיינו דעכ"פ דין שומר חינוס עליו לחייבו
בפשיעה ע"י"ש, וכן עי' ב"חפארת יעקב"
שכ' דנראה דלכו"ע יהיה חייב בפשיעה וכמו
דאמר' בעלמא נהי דאחריות דעלמא לא
קבילת אחריות דנפשך מיהא קבילת עלך כו'
יעו"ש"ש, אכן ב"עיר קינו" על המשניות נקט
בפשיעות דגם מפשיעה פטור, וכ' דלא
לישתמיט לאשמעי' בשום מקום דחייב באחריות
נדנה בפשיעה גמורה.

✓ ולענין אי חייב בפשיעה על נדנה רואה
הגאון מוהרש"ק הג"ל להוכיח מדנקט
מת או עגב פטור משמע אבל בפשיעה חייב